

Orjárat Budapest romjai között

Mint ha valakit egy tulvilági lifter pokolból a mennyországba röpítenének föl: ez az érzése annak, aki ma Budapestről Szegedre megérkezik. Ezt a liftet egyenlőre azok a tehervonatok helyettesítik, amelyek Monorról kiindulva eldöcögnek Ceglédig, majd Kecskemétiig, hogy innen végre elérjék Szegedet, — a pesti ember számára az álmok városát.

Hogy mivé tette Budapestet az örültek védekezése, vagy ha ugatászik, a védekezés örültsége, annak leírásához új magyar szótárunkra szükség, mert a régi szavak ezredrészben sem fedik azt a képet, ami a főváros utcáin élénktárol. Mintha Swift Gulliverjének ideális országában nincs szó a hazugságra, mert ez a fogalom ott ismeretlen, a magyar nyelv sem ismerte eddig a outaságnak, gonoszságnak és elvetemültségnek azt a gigászi fogalmát, amellyel a nyilas bitangság elpusztította a világ egyik legszebb városát, feltett büszkeségünket, kincsünket szerelmünket, — tündéri Budapestet. Odadobták a megsemmisítésbe csak azért, hogy pokoli uralmukat három héttel meghosszabbítsák. Ime itt az eredmény:

A háromhetes pincéret, amit a világnélküli sötét odúkban töltöttünk el, idegbeteggé tett millió embert. Ivóvizért gépfegyvertűzhen és aknák becsapódása közt kellett elbúdkásolnunk a harmadik házba, ha pedig egy falat kenyeret akartunk szerezni, az ötödik-hatodik utcába vándoroltunk, ahonnan órákig tartó sorbaállás után legőhösztörűres kézzel vánszorogtunk vissza a föld alá. Mikor végre a nyilasok és németek megvert seregének maradványai átmenekültek Budára és a felszabadított csapatok birtokba vették az egész pesti oldalt, hunyorgó szemmel, sápadtan és lefogyva feljöttünk a pincéből, hogy szétnézzünk a városban. Újra boldogan vettünk lélekzetet, a szabadság levegője járta át a tüdőnket, de amikor körüljártunk az utcákon, a szívünk elszorult és könnyek fojtogatták a torunkat.

Az uttesteken fagyosan megmerevedve emberi hullák heverték, lépten-nyomon lovak tetemei zárták el az utat, amely a lehullott romoktól és leszakadt villamos-vezetésektől amúgy is nehezen járható.

A nagykörut felé a Dunapartig nem maradt ép ház Budapesten! A főposta épülete tövig kiégett, a Városházának csak kormos falai meglevtek, a Deák-téri református templom beszakadt, szemben a Marokkói-udvar antik szépségű épülete romokban, mellette az Adriai biztosító fehér márványos épülete kiéve, feketén mutatja üres ablaknyílásait. A Váci-utca, Kálvin-tér, Petőfi Sándor-utca, Egyetem-tér, Kecskeméti-utca legtöbb épülete leomlott, vagy kiégett. De ez csak egy kis körzet képe. Az Andrássy-utca a Berli-ni-téren, a Vilmos császár-utca, az Ötödik ut környékén és mindenütt szerte a városban ugyanilyen pusztulás képe látható. A Nemzeti Színházon óriási, pincéig hatoló beleszemes nyoma, a szemközti házak Rákóczi-utca földig leomolva. A Franklin Tarsulat épülete, a Ferenciek temploma, az Egyetemi könyvtár, az Apponyi-téren a királyi család gyönyörű bérpalotája erős beleszemesekkel megrongálódva, a Kossuth

Laos-utcán végig leomlott házak vagy tatóngó lukak a homlokzatokon. A járásbírók épülete több helyen leomolva a Rothermere-utca és Szere-utca sarkán egy egész háztömb földig leromboltan, a törmelék meglehetősen magasságúak és két héten át is fekete füsttel égnék. A földszorolást oldalakon át folytathatnánk, a pusztulás képe, mint egy végtelen film kísér végig az egész városban. Azon a napon, amikor eljöttem, látam, amint a Kossuth Lajos-tér MÁK-palota égett fékezhetetlen lángokkal.

Még a pesti oldal felszabadulása előtt az Egyetem ledőlt kupolája mellett találkoztam egy barátommal, aki akkor jött Budáról. Szétnézett a romokon és azt mondta: — Ez még stenes Budához képest. Ott a Marit-körút és a Krisztina-körút teljesen elpusztult, a Mátyás-templom és a Halászbástya súlyosan megrongálódott.

Ez a találkozás még Buda ostromának megkezdése előtt történt. Hogy mi maradt Budából az újabb négyhetes ostrom után, azt elgondolni is szörnyűség.

Felhördül bennem a kétségbeesett kérdés: felépülhet-e ez a város, élhetnek-e itt újra emberek, van-e a világon annyi állványfa, építőanyag és építő kéz, ami ekkora pusztulás után újra várost teremtsen a romok helyén?

Mert első pillantásra világos, hogy Budapest így lakhatatlan. Nincs egyetlen ablaküveg, nincs egyetlen öltözhelyiség, árurol nem is beszélve. Nincs élelmiszer és nincs tüzelőanyag. Országos nevű hírlapírókkal és ügyvédekkel találkozom az utcán, amint vödörrel a kezükben olyan házat keresnek, amelyiknek pincéjében még csordogál a víz, — közben szemük a romok között kutat egy két deszkadarab után, amit jég hideg szobáikba tölthetnek hazavihetnének. Minden háztartás utolsó borsószekeit kapargatja össze, hogy a pincefolyosón felállított tűzhelyen főzhessen valamit, mert kenyeret hetek óta nem látott. A szegénység és nyomorúságnak olyan fokozata, ameddig egyetlen regényíró fantáziája sem ért el, az irtózatosszenvedéseknek olyan pokla ez, amelynek mélységéig Dante sem szállt le.

És mégis, mindezek ellenére boldogok vagyunk. Semmink sem maradt, de túléltük és mindent újá teremtünk. A romok között felmászunk fejünket és azt mondjuk: ime a szabadságot visszakaptuk, a többi a mi dolgunk.

Elindulunk kelet felé, hogy megnézzük, mi van a felszabadított országban. Ceglédre már érezzük az élet lehelését, tiszta ágy fogad és egy kis étterem jóllakat bennünket. Tovább vándorolunk: Kecskemét duziaca minden élelmiszert élénk öntet, vaját, húst, baromfit, piroslát. Aztán végül megérkezünk Szegedre. Szent-Györgyi Albert, Móra Ferenc és Juhász Gyula városa a kének és nyugalomnak minden színében ragyog, a tavaszi nap fény tiszta utcákra ömlik, a villamos csilingel, a kávéház él, éttermek tiszta abrosszal és kitűnő ételekkel várják a vendéget, ártézi fürdő melegé üdít, a színházban európai hírnévű művészek lépnek fel hibátlan előadások keretében, a moziban orosz és francia filmeket játszanak, — Szeged Dóm-terével, szellemével és

és kulturájával, napilapjával és politikai életével egy ország fővárosának képét mutatja.

A porig sült Budapestre gondolunk és abból, amit Szegeden látnunk, merítjük reménykedésünket. Jól tudjuk, hogy ma nem számíthatunk arra a világras óló részvétre, amely az árvíz után Szegedet újjáteremtette. Hiszen szerte Európában száz me-

ezekeket mind föl kell építeni. Elmondhatjuk-e ma, hogy Budapest szebb lesz, mint volt? Nem, ezt nem remélhetjük. Megelégednénk, ha csak olyan lehetne, amilyen régen volt. De egyet biztosan tudunk. Itt Szegeden érik az a mag és innen árad szét az a melegség, amiből Budapest és Magyarország életre kel és virágzik.

Dr. Sebestyén Ernő.

A szegedi egyetem saját erejéből tartja fenn önmagát

Ma már közel 400 hallgató látogatja az előadásokat

Szeged város népe kerek száz esztendőig harcolt az egyetemért, de csak az első világháború után költözött falai közé a kolozsvári egyetem. A rövidlító politika ültette e mindig a főiskolától ezt a várost, amelynek ősidők óta annyira fontos kulturális és politikai szerepe volt az Alföld szívében. A kolozsvári egyetemet sem kapta meg Szeged nyílen. Óriási anyagi áldozatokkal kellett hoznia érte, de szívesen vállalt minden áldozatot, mert tudta, hogy milyen fontos városi és országos érdekek fűződnek ahhoz, hogy egyetem legyen Szegeden. Amikor aztán a Ferenc József Tudományegyetem visszaköltözött Kolozsvárra, a törvényhozás megalkotta a szegedi Horthy Miklós Tudományegyetemet, amely azonban a kultuszkor mány teljesen indokolatlanul szűk markusára következtében csak csónkán, jogi kar nélkül folytathatta működését.

A szegedi egyetem életképességéről, szükségességéről most tett felves tanubizonyságot, a felszabadulás óta eltelt hónapok alatt, amikor teljesen magárautalva, a saját erejéből, minden állami támogatás nélkül óriási nehézségek között folytatta tudományos és oktató munkáját.

A Délmagyarország munkatársa hogy megismerje az egyetem jelenlegi helyzetét, látogatást tett az egyetem központi épületében. Mindenütt serény munka folyik. A folyósokon jönnek-mennek a diákok. A tantermekből kihalatszik az előadó professzorok hangeja, a dékáni hivatalok körül is eleven élet űköt.

Fölkerestük Hermann Egyed rektort, aki a bölcsészeti kar dékán tisztségét betölti, hogy tőle kérjünk fölvilágosítást az egyetem működéséről.

A szegedi egyetem minden anyagi segítségétől megfosztva, professzorai nagy részének távollétében érte meg a város felszabadulását és azzal hogy ilyen körülmények között is megkezdte az új tanév első félévét. Metrevalóságáról tett bizonyosságot. Valóban gigászi munka hárult rá, de abban egyforma lelkesedéssel vett részt az ittmaradt professzorok, a tanszemélyzet, a tisztviselők, a munkások és nem utolsósorban a szegedi egyetem lelkes ifjúsága is. Az egyetem mindhárom fakultásán működik és bár a hallgatók létszáma még nem érte el a régi létszámot, de azért már megközelíti a 400-at. Megnyitottuk a tanárképző főiskolát is, amely tanévet januárban kezdte meg.

A szegedi egyetem szelleméről ezeket mondotta a rektor:

— Bizonyos, hogy a mi egyetemünk már a múltban is haladó szellemű volt. Sokszor ért a vádennünket, hogy a tanári karban ultengenek a baloldali elemek. Rossz néven vették azt is, hogy Szent-Györgyi Albertet, aki tud-

mányos fölfedezéseivel kiérdemelte a legszebb kitüntetést, a Nobel-díjat, büszkén vallottuk a magunké-
ak, mert a világhírű tudósról közudomásu volt, amit különben magam titkolt soha, hogy a legélesebben áll szemben az ugynevezett „korszellem“-mel.

Elmondotta ezután a rektor, hogy ezidőszere a vidéki ifjúság elhelyezése az egyetem egyik legsúlyosabb problémája.

— Dr. Purjesz Béla professzornak köszönhetjük, hogy egyetemünk vidéki hallgatósága ismét szállást kaphat az internátusokban és hogy újra működik a menza. A költségekhez nemcsak a professzori kar az egyetem, hanem a város társadalma is jelentős havi támogatással járul hozzá.

Az egyetem anyagi helyzetéről Gönczi Pál gazdasági igazgató adott részletes felvilágosítást. Az egyetemnek jelenleg 600 alkalmazottja van, akik teljes egészében megkapják illetményüket. Ez a 600 alkalmazott a családtagokkal együtt körülbelül 1300 lelket jelent, akiknek megélhetését az egyetem biztosítja.

— A klinikák működése akkor sem szünetelt, amikor a legjobban tult a harc Szeged körül. Annak ellenére, hogy összezsúfoltan működnek, beteglétszámuk még ma is 270 és ezek között nagyon kevés a fizető beteg. Az ápolási díjakból jelenleg mindössze 8—10.000 pengő folyik be havonként, pedig a betegek után a bevételnek el kellene érnie a 70.000 pengőt. Az ambulanciákon naponta 5—60 kezelést értenek. Az egyetem tehát óriási anyagi áldozatokat vállalt magára, de szívesen tette, mert az a gondolat vezérli, hogy most és így kell viszonznia azt az áldozatkészséget, amelyet a város népe tanúsított az egyetemi építkezések alkalmával.

A szegedi egyetem hősi harcát nyilvánosan, a közönség szeme előtt vívja meg. Mégis akadnak olyanok, akik ellenségesen kezelik az egyetem ügyét. Nem akariák tudomásul venni, hogy ez a nagyszabású intézmény mennyire növeli Szeged kulturális és erkölcsi súlyát, milyen fontos szerepet tölt be a város gazdasági életében is és így elsősorban szegedi érteke, de ezen keresztül országos értéke is, hogy Szeged egyeteme zavartalanul minél biztosabb alapokon olvathassa működését.

Libamáját

vasáról

Mein!-fiók Kárász-u. 6

Ernemann vetítógépekhez húzó- és vezéldobokat keresünk. Filmkölcsönző Kőlcsey-u. 4.